

ТАҚРИЗ

ба автореферати диссертатсия Давроншозода Файзулло Давроншо дар мавзуи «Таҳқиқи аминокислотаҳо ва стероидҳои таркиби мармараки мускатии дар Ҷумҳурии Тоҷикистон рӯянда» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзадӣ аз рӯи ихтисоси 1.4.4. Химияи органикӣ пешниҳод гардидааст.

Дар солҳои охир таваҷҷӯҳи олимони ва мутахассисони соҳаи химияи органикӣ ва тиббӣ дар аксари кишварҳои ҷаҳон ба доруҳои гиёҳӣ афзудааст. Ин асосан ба доираи васеи таъсири табобатӣ, надоштани таъсири манфӣ ва аксуламалҳои аллергӣ вобаста мебошад. Ҷамчунин истифодаи дарозмуддати онҳо, махсусан дар муолиҷаи бемориҳои музмин, самаранокии баланд нишон медиҳад.

Аз рӯи таҳлили автореферат маълум мешавад, ки дар Иёлоти Муттаҳидаи Амрико сарфи назар аз истифодаи васеи антибиотикҳо ва доруҳои гормонӣ 26,2%-и табобатҳо бо доруҳои гиёҳӣ мебошанд. Дар Русия чунин доруҳо тақрибан 30% шумораи умумии дар тиб амалӣ истифода шавандаро ташкил медиҳанд. Шумораи доруҳои гиёҳӣ дар бисёр кишварҳои Аврупо ба 40% мерасад. Дар кишварҳои Ҳиндустон ва Ҷумҳурии мардумии Чин ин нишондод қариб 50% мерасад, чунки ин ду кишвар дар айни замон дар қурраи замин кишварҳои сараҳоллитарин ба ҳисоб мераванд. Аз ин лиҳоз, истеҳсоли маводи доруворӣ аз ашёи гиёҳӣ яке аз самтҳои муҳими илми химияи органикӣ муосир мебошад. Моддаҳои табиӣ бо таркиби бойи химиявии худ таъсири комплексӣ доранд ва барои ба вуҷуд овардани доруҳои нави дорои самараи баланд ашёи хоми асосӣ мебошанд.

Флораи Тоҷикистон қариб 5000 намуди ин гиёҳхоро дарбар мегирад ва бисёр намудхоро дар таҳияи доруҳои нави дору истифода бурдан мумкин аст. Яке аз растаниҳои маъмултарин, ки аналогҳои он дар тибби расмӣ истифода мешаванд, растаниҳои мармараки мускатӣ мебошанд.

Таҳлили адабиёти илмӣ диссертант нишон медиҳад, ки таркиби мармарак аз пайвастаҳои фаъоли биологӣ бой буда, дар ин гиёҳи шифобахш як қатор моддаҳои органикӣ мавҷуданд. Аз ҷумла, пайвастҳои гурӯҳи алкалоидҳо: папаверин, вибластин, рутариедон, хонин, никотин, морфин, кодеин, кофеин, коқлин (то 0,2 %). Дар автореферат ба таври муфассал сохти химиявии алкалоидҳои дар таркиби мармараки мускатӣ мавҷуд буда шарҳи муфассали худро ёфтааст.

Мармарак, ки бо номҳои марвак, макмак ва кампиргулак низ маълум аст (*Salvia sclarea* L.), растании бисёрсолаи алафӣ буда, ба оилаи лабгулҳо мансуб мебошад. Пояи рост ва дарози он аз 40 то 100 сантиметр аст. Баргҳои растанӣ дилшакл ё байзашакли думчадор буда, гулҳои он қабуд ё гулобӣ мебошанд. Мармарак дорои мармараки қаҳваранги бурӣ ва заъфарони мудақвар мебошад. Моҳи гулкунӣ одатан июн–июл буда, тухмҳо дар моҳи август–сентябр пухта, барои афзоиш омода мешаванд.

Ватанаш асосан соҳилҳои баҳри Миёназамин ба ҳисоб меравад. Он дар ноҳияҳои кӯҳии Осиёи Марказӣ, Эрон, Россия, Қазқоз ва Қрим низ мерӯяд.

Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон мармарак бештар дар боғу сахро, дашту киштзор, буттазор ва нишебиҳои кӯҳу тепаҳо пайдо мешавад. Он одатан дар заминҳои санглох ва нисбатан хушк, ки обҳои зиёд талаб намекунад, мерӯяд.

Қор бо таҳлили амиқи адабиёти илмӣ, муқоисаи натиҷаҳои муаллиф бо маълумоти пешина ва асосноккунии интихоби усулҳои таҷрибавӣ фарқ мекунад.

Хулоса, автореферати кори диссертатсионии Давроншозода Ф.Д. дар мавзӯи «Таҳқиқи аминокислотаҳо ва стероидҳои таркиби мармараки мускати дар Ҷумҳурии Тоҷикистон рӯянда» бо дарназардошти сатҳи назариявӣ ва амалӣ, дараҷаи навоарӣ ва сифати таҳлили илмӣ, автореферати мазкур барои дарёфти дараҷаи илмии номзадӣ аз рӯи ихтисоси 1.4.4. Химияи органикӣ пешниҳод шудааст, кори илмии дар зинаи муайян баитмом расида мебошад. Аз ҷиҳати ҳаҷм, аҳамияти илмӣ ва амалӣ, натиҷаҳои ба даст омада, ба талаботҳои «Низомнома дар бораи тартиби додани дараҷаҳои илмӣ»-и Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26 июни соли 2023 №295 барои рисолаҳои номзадӣ тасдиқ шудааст, ҷавобгӯ мебошад. Муаллифи он бе шак, сазовори дараҷаи илмии номзоди илмҳои химия аз рӯи ихтисоси 1.4.4. Химияи органикӣ мебошад.

Тақриздиханда:

Ходими пешбари илмии озмоишгоҳи синтези органикии Институти химия ба номи В.И. Никитини АМИТ, доктори илми химия, дотсент

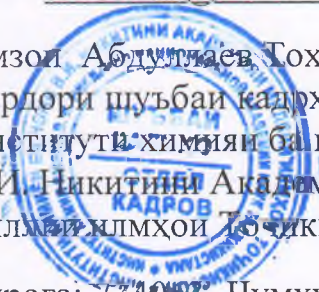

Абдуллаев Тоҳир Ҳасанбоевич

Суроға: 735100, Ҷумҳурии Тоҷикистон, шаҳри Душанбе, ноҳияи Рудақӣ, шаҳраки Сомониён, кӯчаи Л. Шералӣ, хонаи 53. Тел.: (+992) 900970101, E-mail: tolibshoh@mail.ru

Имзои Абдуллаев Тоҳир Ҳасанбоевичро тасдиқ мекунам:

Сардори шӯбаи кадрҳо
Институти химия ба номи
В.И. Никитини Академияи
миллии илмҳои Тоҷикистон

Раҳимова Ф.

Суроға: 734003, Ҷумҳурии Тоҷикистон, шаҳри Душанбе, кӯчаи Аини 299/2. Институти химия ба номи В.И. Никитини АМИТ, Тел.: (+992-37) 225 80 95, E-mail: info@ikai.tj

“ 27 ” 03 соли 2026.